

**Культові українці,
позначені гривнею**

Віртуальну виставку
підготувала
бібліотекар ч/з № 1
Алла Любарець
Кількість джерел : 17

2023

ГРІВНЯ – національна валюта України. Гривня є однією з найдавніших грошових одиниць у Європі, тому що сягає своїм корінням ще праслов'янських часів. На території України відома від 8 ст. з часів Київської Русі, коли вона існувала у вигляді вагової одиниці срібла, що використовувалась як грошова одиниця. Її назва походить від обруча із золота чи срібла, який носили на шиї («загривку»). Наявність такої прикраси свідчила про певний високий статус людини у суспільстві. У 9 ст. з'явився рубль – половина гривні, розрубаної навпіл. Із розвитком обігу монет виникла різниця між ваговою і лічильною гривнею. У такому вигляді гривня проіснувала до 15 ст. У 1918 р. вона була запроваджена як грошова одиниця УНР і випускалась номіналами від 2-х до 2-х тисяч. Її ескізи виконав Георгій Нарбут.

Як грошова одиниця незалежної України гривня введена в обіг 2 вересня 1996 р. Указом Президента України «Про грошову реформу в Україні» від 25 серпня 1996 р. Нині вона існує у вигляді банкнот вартістю 1, 2, 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1000 гривень та розмінних монет номіналом вартістю 10, 50 копійок. На лицьовому боці банкнот розміщено зображення видатних людей України, на звороті – історико-архітектурні пам'ятки України. Графічний знак гривні, затверджено постановою НБУ від 1 березня 2004 р., відтворює кириличний рукописний варіант літери «г», перекреслений посередині двома горизонтальними лініями, що втілюють ідею стабільності грошової одиниці, її високий потенціал та зростання національної економіки України.

У 2008 році комісія з естетики Міжнародного фінансового банку визнала українську гривню однією з п'яти найкрасивіших валют світу.

ПЕРСОНАЛІЇ НА БАНКНОТАХ УКРАЇНИ

#20років

грошовій реформі

У 1991 році розпочалася робота над створенням національної валюти. Одним із найважливіших питань, що постало у той період, – чиї портрети мають бути зображені на національних грошах? Усі розуміли, що це мають бути історичні постаті, які зробили значний внесок у процес створення Української незалежної держави.

За спогадами учасників подій 1991 року, беззаперечними лідерами були – перші будівничі Української держави київські князі **Володимир Великий** та **Ярослав Мудрий**; гетьман **Богдан Хмельницький**; борці за визволення українського народу – письменник та мислитель **Тарас Шевченко**, поет **Іван Франко** та поетеса **Леся Українка**. Певні сумніви викликали постаті гетьмана **Івана Мазепи** й «першого президента» УНР **Михайла Грушевського**, але згодом і їх затвердили. Банкноту номіналом 500 гривень у 1991 році не планували, її розробляли згодом, але особистість всесвітньознаного українського філософа **Григорія Сковороди** також отримала беззаперечне схвалення.

500 ГРИВЕНЬ

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

Великий український філософ і вчений XVIII ст. видатний український поет, просвітитель, мислитель та мораліст.

200 ГРИВЕНЬ

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

Українська поетеса, драматург, громадська діячка, чий багатогранний талант виявився в найрізноманітніших сферах літературної праці – вона була ліриком, драматургом, прозаїком, літературним критиком і публіцистом, перекладачем і фольклористом. Справжнє ім'я – Лариса Косач. Сдина жінка, зображена на банкнотах гривні.

100 ГРИВЕНЬ

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Геніальний мислитель, пророк, художник, великий майстер художнього слова, видатний поет, прозаїк, драматург, славетний син українського народу, чий талант сягнув вершин української та світової культури.

50 ГРИВЕНЬ

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

Видатний український вчений-історик, академік, громадський і політичний діяч, перший Президент Української Народної Республіки у 1917-1918 рр.

20 ГРИВЕНЬ

ІВАН ФРАНКО

Видатний український письменник, публіцист, громадсько-політичний діяч, доктор філософії, чий талант митця не обмежувався національними рамками (писав українською, польською, німецькою мовами). Його внесок у розвиток української публіцистики, літературознавства і театрознавства, фольклористики і етнографії неоціненний.

10 ГРИВЕНЬ

ІВАН МАЗЕПА

Гетьман Лівобережної України у 1687 – 1709 рр. відомий суспільно-політичний діяч України, меценат освіти і мистецтва, людина нелегкої і драматичної долі, який намагався проводити обережну, але послідовну політику, спрямовану на здобуття Україною незалежності.

5 ГРИВЕНЬ

БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

Фундатор Української козацької держави та її гетьман у 1648 – 1657 рр., видатний державний, політичний і військовий діяч XVII ст., який зробив значний вклад у становлення української державності в один із найдраматичніших періодів визвольної війни.

2 ГРИВНІ

ЯРОСЛАВ МУДРИЙ

Великий князь київський у 1015 – 1054 рр., державний діяч, за часів правління якого Київська Русь зміцнилася та розширила свої кордони, зміцнилося міжнародне становище держави, засновано Київську митрополію, розроблено збірку законів давньоруського права, відбувся активний розвиток давньоруської культури.

1 ГРИВНЯ

ВОЛОДИМИР ВЕЛИКИЙ

Великий князь київський у 979 – 1015 рр., державний діяч, за часів правління якого завершилося формування середньовічної європейської держави Русі-України і запроваджено християнство як державну релігію.

25 червня 2019 року пресслужба НБУ повідомила про введення банкноти найвищого номіналу 1000 гривень з 25 жовтня 2019 року. На лицьовій стороні нової банкноти зображено портрет Володимира Вернадського.

Володимир Вернадський — найвідоміший український науковець, один із небагатьох учених-універсалів минулого століття, мислитель і природознавець.

Саме Вернадський свого часу став одним із засновників геохімії і радіогеології, творцем біогеохімії, вчень про біосферу і ноосферу.

Його внесок у світову науку відзначений численними преміями та обранням дійсним членом світових академій наук і наукових товариств. І саме Вернадському випала честь стати одним із творців і першим президентом Української академії наук.

«Ви знаєте, як мені дорога Україна і як глибоко українське відродження проникає в мій національний і власний світогляд...», — писав науковець у своїх мемуарах.

Я вірю у величне майбутнє України! В. Вернадський

На зворотньому боці банкноти у центральній частині розташовано зображення будівлі Президії Національної академії наук України, над яким розміщено напис “ОДНА ТИСЯЧА ГРИВЕНЬ”.

Бакаєв О. В. Гривня // Енциклопедія Сучасної України. Т. 6 / редкол.: І. М. Дзюба [та ін.] ; Нац. Акад. наук України. - Київ : Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України, 2006. - С. 423.

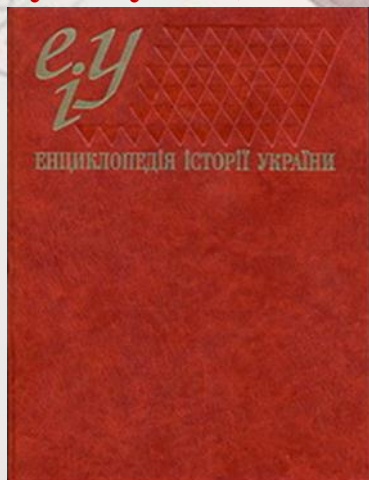
Енциклопедія присвячена сучасній Україні. Особлива увага приділяється явищам, процесам, поняттям, що характеризують добу державної незалежності України. Орієнтація на інформативність, на вичерпність образу сучасної України зумовила введення до ЕСУ значно ширшого кола явищ і осіб, ніж це практикувалося в "канонічних", "нормативних", енциклопедіях типу "УРЕ".

Шуст Р. Нумізмати́ка. Історія грошового обігу та монетної справи в Україні : навч. посіб. / Роман Шуст. - 2-ге вид., стер. - Київ : Знання, 2009. - 376 с. : портр., рис.

У посібнику розглядаються питання виникнення і розвитку товарно-грошових відносин, карбування, обігу та лічби монет на українських землях від найдавніших часів до наших днів. Окремий розділ присвячено формуванню грошово-монетної системи незалежної України. Особливу увагу приділено висвітленню ролі й місця нумізматики як науки серед інших спеціальних історичних дисциплін. Книга ілюстрована зразками монет і грошових знаків різних періодів та епох.

Дмитрієнко М. Ф. Гривня // Енциклопедія історії України. У 10 т. Т. 2 / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України ; редкол.: В. А. Смолій [та ін.]. - Київ : Наук. думка, 2004. - С. 196-198 : портр., карти, фот.

В енциклопедії представлено відомості про видатних громадських діячів, учених, діячів культури та мистецтва, освіти, основні історичні події України, надано відомості про окремих видатних людей планети, тим чи іншим чином пов'язаних з Україною та про вчених, які істотно вплинули на розвиток історичної науки.

Матвієнко В. Терен життя / Володимир Матвієнко. - Київ : Наук. думка, 2020. - 275, [4] с.

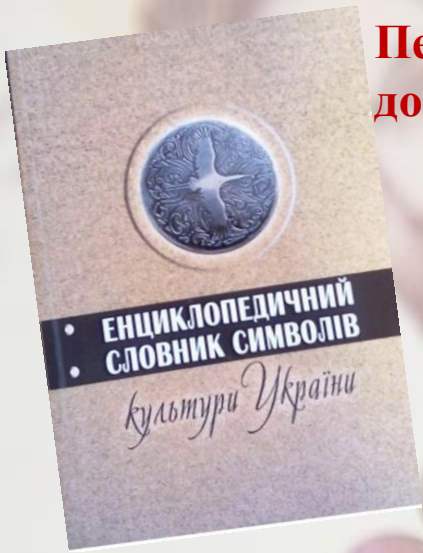
Автор описує події у житті України другої половини ХХ - перших двох десятиліть ХХІ століття. Ці події викладено з позиції відомого фінансиста, банкіра з багаторічним досвідом. У книзі висвітлено проблеми становлення та розвитку банківської системи України в складних економічних і політичних умовах, історію та особливості створення української валюти - гривні, перші кроки та формування незалежної України та вплив цих процесів на сьогодення нашої держави.

Якимович Б. Україна та українці: події далекі і близькі : вибр. пр. / Богдан Якимович. - Львів : [б. в.], 2014. - 1077 с.

До збірника увійшли наукові та науково-популярні статті з історії України, української воєнної та військової історії, національної символіки, культурології, термінології, вибрані рецензії, доповіді, відгуки та виступи. Книжка підготована до 60-річчя від дня народження автора та 40-річчя написання першої наукової праці, адресується всім, кого цікавить рідна історія та культура.

Енциклопедичний словник символів культури України / Переяслав-Хмельн. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. - Вид. 4-те, допов. і випр. - Корсунь-Шевченків. : Гаврищенко В. М., 2013. - 552 с.

У словнику подано інформацію про найважливіші наукові, філософські, художні, міфологічно-релігійні, побутові символи українців. Автори намагаються охопити значні часові періоди існування певного символу, широкий ареал побутування. Простежується виникнення, функціонування символів від найдавніших часів до сьогодення.

Ілюстрована енциклопедія історії України. В 3 т. Т. 1. Від найдавнішого часу до кінця 18 ст. / [авт. тексту О. Кучерук ; іл. та худож. оформ.: Л. та С. Голембовських і С. Білостоцького ; наук. ред. Л. Федорова]. - Вид. перероб. і допов. - Київ : СПАЛАХ, 2004. - 215 с. : кольор. іл., карти, портр.

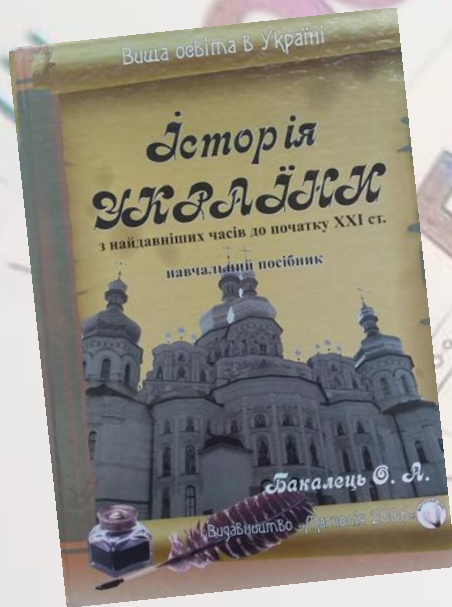
Енциклопедія містить короткі характеристики видатних діячів минулого, розглянуто значну кількість подій, явищ, пам'яток літератури, історії та культури, починаючи з давніх-давен і до кінця 18 ст. Краще осягнути багатотисячолітню історію нашої держави допоможуть численні ілюстрації, карти, схеми.

Зубков С. К. Події, що змінили Україну / С. К. Зубков, В. Л. Карнацевич, А. Ю. Хорошевський. - Харків : Факт, 2013. - 382 [1] с.

До цієї книги увійшли нариси про події, що змінили історію України. Виникнення трипільської культури, заснування Києва та Львова, зародження Запорозької Січі, Переяславська рада, Полтавська битва, створення державного гімну України, бій під Крутами, Голодомор, аварія на Чорнобильській АЕС, проголошення Незалежності України, створення самостійної держави - України, та введення в обіг гривні.

Бакалець О. А. Історія України з найдавніших часів до початку XXI ст. : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. : конспекти лекцій, табл., док., хронологія, слов. / О. А. Бакалець - 2-ге вид., перероб. і допов. - Львів : Магнолія 2006, 2015. - 575 с. - (Вища освіта в Україні).

У посібнику подається короткий огляд стародавньої, середньовічної, нової та новітньої історії України. Автор дає власне бачення та оцінки державницьким і бездержавним періодам вітчизняної історії, визначним історичним постатям України, пропонує хронологію найважливіших історичних подій, історичні документи, найважливіші історичні терміни.

“Гривня” на сторінках періодичних видань

- 1. Від книжки до гривні. Український стиль Георгія Нарбута / упоряд. О. М. Журенко // Історія та правознавство. Позакл. робота. - 2016. - N 3. - С. 24-33.**
- 2. Луговська І. Презентація творчого проєкту "Цікаво про гривню" / Ірина Луговська // Поч. шк. - 2017. - N 11. - С. 39-41.**
- 3. Максименко І. О. День народження гривні / І. О. Максименко, М. В. Білоусова // Економіка в шк. України. - 2016. - N 12. - С. 15-19.**
- 4. Мосорик Г. М. "Видатні особистості на українській гривні"/ Г. М. Мосорик // Шк. бібліотекар. - 2018. - N 5. - С. 36-43.**
- 5. Мосорик Г. М. Імена славетних на гривні України / Г. М. Мосорик // Економіка в шк. України. - 2018. - N 4. - С. 8-16.**
- 6. Пужайчерда Л. М. З днем народження, гривне! Гривня в цифрах і фактах / Л. М. Пужайчерда // Економіка в шк. України. - 2019. - N 9. - С. 28-31.**
- 7. Пужайчерда Л. М. Про оптимізацію банкотно-монетного ряду гривні / Л. М. Пужайчерда // Економіка в шк. України. - 2019. - N 12. - С. 23-27.**
- 8. Пужайчерда Л. М. Цікаві факти про українську гривню: історія / Л. М. Пужайчерда // Економіка в шк. України. - 2017. - N 10. - С. 18-21.**

На купюрі номіналом одна гривня зображено одного з найвідоміших державних діячів Київської держави, великого князя київського Володимира Великого.

Спочатку на звороті 1 гривні зображувалися руїни Херсонеса, де Воломир Великий прийняв хрещення. Зображення граду Володимира почали поміщати з 2004 року.

На аверсній стороні двогривневої купюри зображено Ярослава Мудрого, сина Володимира Великого, який став князем Русі після несподіваної смерті батька.

На реверсній стороні купюри зображено Софійський собор у Києві.

На купюрі номіналом п'ять гривень зображено визначного державного діяча, полководця, гетьмана України, засновника Української гетьманської держави Богдана Хмельницького.

На зворотній стороні п'ятигривневої купюри зображено церкву у с. Суботів.

На купюрі номіналом десять гривень зображено відомого гетьмана України, який в останні роки свого гетьманування відзначився побудовою в Україні держави західноєвропейського зразка зі збереженням козацького устрою.

На реверсній стороні купюри зображено панораму величної Києво-Печерської Лаври.

З жовтня 2022 року Нацбанк України презентував обігову пам'ятну монету "Сили територіальної оборони Збройних Сил України".

На двадцятигривневій купюрі зображено видатного українського письменника, громадського і політичного діяча, національного ідеолога Івана Франка

На зворотній стороні купюри зображено Львівський оперний театр.

На аверсній стороні п'ятидесяти гривень зображено відомого українського історика, очільника Центральної Ради, борця за національно-культурну автономію України Михайла Грушевського.

На реверсному боці банкноти розміщено гравюрне зображення будинку Верховної Ради України.

На банкноті 200 гривень зображена українська поетеса, драматург, громадський діяч Леся Українка, – єдина представниця жіночої статі, яку вшанували зображенням на українських грошових знаках. Саме ця банкнота знаходиться на першому місці за поширеністю.

У центральній частині зворотного боку банкноти розташоване зображення В'їзної вежі Луцького замку. Праворуч від В'їзної вежі замку зображено лелек у польоті.

На другому місці за поширеністю знаходиться 100-гривнева банкнота з портретом українського поета і художника Тараса Шевченка.

На зворотньому боці купюри по центру розміщено гравюрне зображення кобзаря та хлопчика – фрагмент роботи Шевченка на фоні красовиду Чернечої гори біля м. Канева.

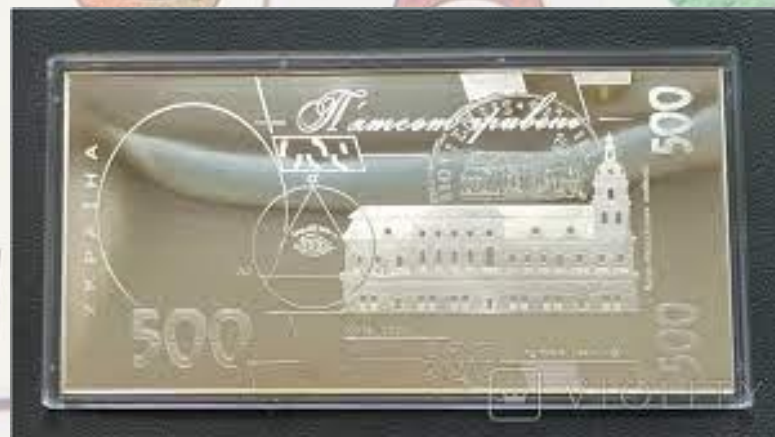

На банкоті у 500 гривень зображено портрет Григорія Сковороди – видатного українського просвітителя, філософа, поета, композитора.

На реверсному боці банкноти розміщено зображення будівлі староакадемічного корпусу Києво-Могилянської академії на фоні зображення печатки навчального закладу, що використовувалася у XVIII столітті.

В Україні з 2006 року існує срібна пластина-банкнота в 500 гривень, її маса в чистоті – не менше 124,4 грама, проба – 999,9.

Ювілейні монети України

